

SÖYLEMEK
İÇİN ÇIRPINDIĞIM
GECELERDE **SİZ**
YOKTUNUZ

Gözüne Dünya Kaçan Adam: **Özdemir Asaf**

hayykitap
EDEBİYAT

Hayykitap - 814
Edebiyat - 169

Söylemek İçin Çırpındığım Gecelerde Siz Yoktunuz
Gözüne Dünya Kaçan Adam: Özdemir Asaf
Hazırlayan: Hamdi Murat Karakütük

Hayykitap Edebiyat Yayın Yönetmeni: Caner Yaman
Editör: Kasım Hasan Ünal
İllüstrasyon ve Çizimler: Emine Yıldırım
Kapak ve Sayfa Tasarımı: Emine Yıldırım

ISBN: 978-625-7685-18-4
1. Baskı: İstanbul, Nisan 2021

Baskı: Yıkılmazlar Basım Yay.
Prom. ve Kağıt San. Tic. Ltd. Şti.
15 Temmuz Mah. Gülbahar Cad. No: 62/B
Güneşli - İstanbul
Sertifika No: 45464
Tel: 0212 630 64 73

Hayykitap

Zeytinoğlu Cad. Şehit Erdoğan İban Sk.
No: 36 Akatlar, Beşiktaş 34335 İstanbul
Tel: 0212 352 00 50 Faks: 0212 352 00 51
info@hayykitap.com
www.hayykitap.com
facebook.com/hayykitap
twitter.com/hayykitap
instagram.com/hayykitap
Sertifika No: 12408

© Bu kitabın tüm hakları
Hayygrup Yayıncılık A.Ş.'ye aittir.
Yayınevimizden yazılı izin alınmadan kısmen veya
tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez,
çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.

ÇÖKEN HANEDANA DAİR DÖNEMİN ÜSLUBUNCA İNTİBACİ TASVİR

“Hasta Adam” diyorlar sultanlık için alıp başını gidenler. Onlar ki; yağlamışlar tekerlerini, matbaalarının mahmuzlarına nefes almadan vurup durmada, roman yazarak koloni kurmakta, kılıçlarına sürdükleri mürekkeple toprağa kan, kana altın bulamaktalar. Bundandır ki yorgun babaların kızgın oğullarının hem eğik hem de dik başları istikbale ve maziye karşı. Bir devletin, hele de böylesine sırtından şark eserken yolu mütemadiyen garba düşen bir devin yüreğinde şirpençeler açarsa, şifa dileneceği yerde kendini eskisi gibi sanarsa, ceriham içinde sıkıp kalır da tüm organlarına sıçrarsa, yavaş yavaş çürümekten düşüp de artık kalkamaz olursa ölümcül tozlar gelip katran katran serilir üstüne.

İşte böylesi vakitler hekimlerin müdahalelerinin; teselliyle, günü kurtaran, acıyı kesen reçetelerle sınırlı kaldığı vakitlerdir. Hekimlerin: “Maalesef artık çok geç, dinlenin, iyi beslenin, üç tez vakitte, bilemeyiz yarın belki de” diye lafa girdikleri kopuk anlara denk düşerler. Kol kırılır, yen içinde kalır idi, ele güne karşı dik durulması icap ediyordu. Paşaların, Beylerin, Efendilerin hatta Padişahların çocukları, bilhas- sa da oğulları artık kırık kollarla, haklıca eğik, nedensizmişçesine dik başlarla ve ta içerden, yürekten sakat, şirpençeli olarak doğuyorlardı.

Kolu bacağı kırık Osmanlı'nın, hâlâ denizleri, çölleri, dağları ve halifelikleri vardı ama ne vakit diğerleri gibi hareket edecek, kımıldayacak olsa canıyor, kalakalıyordu. Henüz bu malum matbuda doğmamış büyük Şair Asaf'ın deyişle:

"Dünya o kadar büyük ki; Bir noktayım ortasında, ne yapсам.

Bazan da o kadar küçülüyor ki dünya,

*Devrilecek sanıyorum, kımıldarsam."*¹

1896, Punch, Sultan 2. Abdülhamit dünyanın büyük güçleri Rusya, Fransa, İngiltere'nin Osmanlı'yu bir şirkete dönüştürme kararlarını okuyor.

BİR AİLE: KÖKÜ OSMANLIDA TOMURCUĞU MİLLİ MÜCADELEDE VE CUMHURİYETE DÖKÜLÜYOR YAPRAKLARI

İşte böyle bir halin sanrılarında doğan mecburi kırık kollulardan ama dik başlılardan, tez canlılardan, yiğit adımlılardan, sık nefeslilerden biriydi, bundandır ki de bir devlet neferiydi Karahisar-ı Şarki'nin genç mutasarrıfı Asaf Bey. Makamındaki büyük pencere önünde dikilmiş, tepedeki kaleyi izliyordu hüznü bir hevesle. İlerideki bu kadim kartal yuvasının zor seçilen kararını burçları; görüşün sınırlarını zorlar vaziyet adeta sağa sola kıpırdıyordu. Henüz gözlük takacak kadar belge okuyup imza etmekten yorgundu düşmemişi büyükçe burnunun arasına giren çukur yapılı gözleri. Bir an önce buradaki zayıtı gidermek ve validen tahsisini istettiği malzemelerle ihyasına nail olmak ilk gayesiydi. Kalenin işi kışa değin biterse, fazladan malzemelerle bahara da defterdarlığa terütaze bir araba yolu ihdas etme arzusundaydı. İleriden yaklaşan faytonun posta memurunu taşıdığını anladığında; valinin tahsisatı onaylaması için gerekli izni evrakiyen gönderdiğini düşünüp sevindi lakin gelen haber ne mutasarrıflığı ne de liva meclisini ilgilendiriyordu zira çok daha hususi bir havadis saklıydı mektupta.

Mutasarrıf Mehmed Asaf Bey mektubu düşünceli gözlerle birkaç defa okudu. Lam'ın da ayrı düğümlendi nefesi, cim'in de ayrı. Ağabeyi Saip Bey, o her zamanki babacan üslubuyla tane durumları anlatıyor, biraderinden bir an önce payitahta gelmesi için idari sebepler bulmasını istiyordu. Nedeni konusunda ise yine gayet net ve katı idi. Acıbadem Dört Yol'daki karşı köşkün ortanca kızları Hamdiye Hanım ile izdi-

¹Özdemir Asaf, Lavinia Aşk Şiirleri, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları, 2015, s. 13.

vaçları nihayet aile tarafından münasip görülmüştü. Neredeyse umudunu kestiği bu hayati haberle dairesini arşınlarken Hamdiye Hanım'ın o güzel sesi çınlandı içinde. Yürümeyi bırakıp derhal masasına gitti ve en alt çekmecedeki kilidi açıp boş puro kutusuna gizlediği hazineyi çıkardı. Cigaradan ve benzeri hiçbir şeyden keyif alacak mayası ve ahvali olmadığını söyler, bu tür şeylerin paşalara yahut eşkıyalara yakışık kaldığından kinayeli bir gururla bahsedirdi. Bu hediye puroları görevinin ikinci ayında memurlarına dağıtmış ahşap kutusunu ise atmaya kıyamamış, sonrasında içine en değerli hazinesini saklamayı daha uygun bulmuştu.

Giresun vilayetine bağlı Karahisar-ı Şarki (Şebinkarahisar) 1900

İki sene evvel daha mahpushanenin dumanı üstündeyken ve şimdi ki gibi mutasarrıf değil Bitlis'te yok yere iki sene hüküm giymekten mesleğine ırak kalmış bir muallimken İstanbul'a göreve atanma emri için gelmiş, bu esnada Hamdiye Hanıma vurulmuş, kendisine bir ipek mendil yollamış, arzusunun, niyetinin ciddiliğini bildirmişti. Bir ay sonraki bir bayram ortasında ablaları ve üç küçük bacısını da yanına alarak çıktıkları gezintide Hamdiye Hanım'da Asaf Beyi meydandaki eğlencenin arasında iki dirhem bir çekirdek vaziyette görüp vurulmuştu.

Bu dönemler, mahpusta yaşadığı zorlu işkencelerden kelimelerinin çoğunu kaybettiği, sessiz birine dönüştü dönemlerdi.

Hamdiye Hanıma gelirsek kendileri dönemin hoş sadalı misallerinden dendi. Lakin evvelin de belirtmek icap eder ki Osmanlı hayatında kadının yeri daim eksik, daim çetrefilli olmuş fakat zinhar önemsiz ve de değersiz olmamıştı. Kadınlar hak ettiklerini bulamasalar da sanatın çeşitli kolları ve musikiyle var olmayı sürdürerek esasen doğunun, eski dünyanın ta uzak Asya'dan bu yana en değerli hazinelerini işleye gelmişlerdi. Kadın, topluma (çarşıya, işe) Cumhuriyetle ile katılmış ve de pederşahi bir dünyaya ayak uydurması şurada dursun bir de üstüne o dünyayı gerisinde bırakma kudretini çabucak göstererek ilkleri başarmaktan da geri kalmamıştı. Bilhassa da ilk dönem Cumhuriyet kadınları bu konuda haklı bir açlık ve de cevher taşımaktaydılar. Her şey olabileceklerine inançları; örgülere attıkları ilmekler ve nakışlarına işledikleri motifler kadar kusursuz, sırtlarında taşıyacakları mermiler kadar güçlüydü.

İşte tam da bu gelenekten istifade etmekten geri kalmamıştı küçük Hamdiye. Büyük ablasının sanata bilhassa da şiire, aruza merakından faydalanarak daha erken yaşta kendisinin de Musiki eğitimi almasına razı olması için Efendi Babalarından ricacı olmasını istemişti. Pederleri Mustafa Paşa bilhassa da Hamdiye'nin iktisat ile meşgul olmasını istese de kadınların kalabalık olduğu köşkte fazlaca direnmeyerek duruma rıza gösterdi. Gerek saraydaki gerekse Babiâli ve ordudaki nüfuzunu kullanarak bir hocanın tahsisini arayışa girişti, haremine (evine) girmesine müsaade edeceği kişinin işinde mahir old-

Hamdiye Hanım (Hamdiye Arun)

uğu kadar kadın olmasını da önemsiyordu bundandır ki her yere haberler saldırdı. Yedi sene sultan 1. Abdülhamid'in kızı Münire Hanımın mahiyetinde nedimelik yapmış olan vezir ve hekim İsmail Paşa'nın kızı Münire Hanım eliyle Musiki öğrenmiş, devamını getirerek hem piyano hem de ud çalmada ehil olmuştu. Tellere vuran minicik parmakları gün gelecek eskiyecek, çok babayı çocuk, çok çocuğu da erkek olmak zorunda bırakacaktı.

Şimdi ise hayatında bir başka mühim hadisenin heyecanını kalbinde hissediyor, ciddi, okumuşluğu her halinden belli olan bu yakışıklı adamın izdivacına talip oluşunu düşünüyor, türkuaz peçesinin ardından onu izliyordu. İçinde hicaz, rast makamında besteler hatta batı usulü romantik ezgiler çalıyordu. Eldivenli ellerinden biri en küçük kız kardeşinin elini tutarken diğer eliyle de çarşafındaki cepte saklı duran Asaf Beyin hediyesi mendili sıkıyordu.

Konağa döndüklerinde -daha diğerleri çarşaflarını bile tam çıkarmadan- Hamdiye Hanım, bu gayet nazik, yağız beyefendinin usturuplu evlenme teklifine yanıt vermek için kolları sıvadı. Saçından kopardığı telleri boncuk iğnesine geçirdi önce. Asaf Bey'in ipek mendiline isimlerinin baş harflerini üst üste işlerken kalbinde daha önce hiç duymadığı ritimler hızlanarak başka, bambaşka bestelere eşlik ediyordu. Mendili kasnakta son kez grip alt yanına o günün tarihini nakşetti. Sonrasında alelacele mendili geldiği yere, halazadesiyle geri yollattı.

Mendili eline geçtiğinde; bundan daha güzel bir kabulün olamayacağı düşünmüştü Asaf Bey, diyebiliriz ki ikinci Asaf'ın şairaneliğinin çoğunluğu belli ki annesinden mirastır. Derhal İstanbul'a gitmek istese de durumlar buna müsait olmamıştı.

Nihayet ağabeyinin mektubunda da bildirdiği üzere; Hamdiye Hanımın babası meşhur Mustafa Paşa zamanın olgunlaştığını, dileklerin kabulü için istemeye gelinebileceğini kâhyasıyla aileye iletmişti. Asaf Bey temelli gitmek istedi İstanbul'a lakin tez canlı görünse de daima derinden durulan, durulunca da prensiplerinin, doğrularının gereği neyse ona devam eden bir yapısı vardı. İstikbale dair türlü ihtimallerin

tasarılarını yol boyunca tartmıştı kafasında. İstasyonda ağabeyi ile buluştuğunda dahi tasarılarıyla mutluluğunun tuttuğu harp, kulağının tam arkasında devam ediyordu, bırakmamıştı peşini.

Ta ki akşam olup herkes hazırlandıktan sonra tutulan fayton Acıbadem'in yukarılarına yaklaşıncaya kadar. Evleneceği muhterem zevcesi Hamdiye Hanımın babası Rize Büyükdere'den gelerek payitahta yerleşen Şabanoğlu Mustafa Bey'in adeta zapt eylediği verimli arazileri ve bu arazilere ardı ardına diktiği dört altın varaklı köşkü gören Mehmed Asaf Bey derin bir iç çekti malum servet karşısında. İki sene evvel ki gelişinde evlerinin karşısında bulunan köşk çok gerilerde kalmış, aile üstlere doğru çıktıkça çıkmış çıkarken de artlarında mülkler filizlendirmişti. Gayet zeki bir tacir ve kadirşinas bir dost olan, önemli bağlantılara sahip Mustafa Bey, orduya da hububat satmaktaydı, kendisine on yıl evvel bizzat padişah tarafından paşa unvanı verilmişti.

Karşılaştıklarında malı mülkünü anlatsa da ne aile büyüklerini ne de Mehmed Asaf Bey'i pek etkileyememişti Rizeli Paşa. Zira Mehmed Asaf Bey'in ailesi de varlıktan yana müşkül olmamıştı hiç. Lakin çocukları için hem başkentin hem de semtin muhtelif yerlerinde yaptırdığı köşklere ulaşmak adına açtırdığı yolları belediyeye hibe etmesi ilginç gelmişti müstakbel damat adayına. Bu adamda kendisinininkine benzeyen bir çalışma ve gelişme aşkı vardı. Mülkiye mektebini okuduktan sonra yaşadığı irili ufaklı kimi zorlu ve türlü talihsizlikleri önce kendisi anlattı, kalanını ise ailesi tamamladı. Mustafa Paşa, karşısındaki adamın gözü pek ve çalışkan biri olduğunu çabucak sezecek kadar insan sarrafıydı artık. Bir dirhem fazlasını ağzının kefesine koymamış, soru sorulduğunda doyurucu cevaplar vermiş, atik lakin kelimeleri az olan bir zattı Mehmed Asaf bey. O akşam köşkte söz kesildi. Yepyeni, hiç unutulmayacak sözler ise o gece kesilen söz ile doğacaktı.

O doğasıya acımasızca geçti yıllar. Savaşlar çıktı, savaşlar dindi dünyada. Lakin dünyanın burasında yani Türkiye'de zinhar susmadı topun tüfeğin feryadı, hiç sarılamadı kanayan yaralar. Nihayet bir koca imparatorluk çekildi şehrin sahipliğinden uzaklara doğru.

Türlü maceralar, davalar, mutasarrıflık, eşkıya takipleri, hayati mektuplar, gizli emirleri taşıyan nasırlı eller, kaymakamlık, valilik, nihayetinde ise kuvvacılık derken zor, sefadan uzak geçen yaşam Mehmed Asaf Bey ve Hamdiye Hanımı İstanbul'da ikamete mecbur etmişti. Artık Asaf Bey saygın bir devlet adamıydı. Sonunda yeni ama belirsiz bir kanlı, kızıl şafağa gebe kaldı memleket. Memleketin gebeliği geç, sancılı, belirsiz de olsa müspet geçmiş ve göçen imparatorluğun küllerinden kanlar içinde fakat canlı, taptaze bir hürriyet doğuvermişti.

“Söyleyin Âsaf'a Ankara'ya gelsin. Şûra-yı Devlet'i kuracağız” diye geçmişti kayıtlara Gazi'nin sözleri. Evet, Mustafa Kemal Paşa eski dos-

Sultan Vahdeddin yanındaki şebzadesi Ertuğrul Efendi ile Malta adasına ayak basıyor

tunu yanına çağırıyordu cumhuriyetin doğumu için. Her şeyi geride bırakıp paşanın emriyle Ankara'ya gelen aile hızlıca yeni hayatlarına uyum sağladı. Hamdiye Hanım'ın validesi Şaziment Hanım, Hamdiye Hanım, Asaf ve beyin teyzesi ile Asaf Bey. Onları paşanın çağırısından çok daha fazla heyecanlandıran asıl şey ise Hamdiye Hanımın gitmeden verdiği hamilelik müjdesiydi. İlk çocuklarını beklerken yeni bir hayata başlayan ailenin kaderi de ülkeninki gibi doğum ile bambaşka yerlere doğru gidecekti.

Yoğun geçen ayların ardından banka kurmak ve dış borçların ahvali dâhil olmak üzere hemen her şeyi gözden geçirip ihtimalleri raporlarına dâhil etti şura heyeti. Bu dönemde ara sıra mesai arkadaşlığını yapmış olan, Gazi Paşa: “Tez vakitte bilcümle hazırlıklarımızı tamam-

layıp Cumhuriyeti ilan edeceğiz” dedi o akşam köşktekilere. Bu sözler yorgun düşmüş Asaf Bey'in beyninde ve yüreğinde yankılanıp durdu yürümeyi tercih ettiği ev yolu boyunca. İşte merhum Efendibabasının ve dedesinin vasiyetinden biri daha tuhaf şekilde gerçekleşiyordu.

Efendibabası bir kuşluk vakti ezan-ı Muhammedi'ye kulak vermeyip elinde kılıç geçmiş savaşlardan birini hayalince müsamere eyleyen beş yaşındaki dalgalı lakin seyrek saçlı oğlunu elindeki sultandan miras

kayın tespini kenara bırakıp da sağ dizini oturmuş ve onun kulağına eğilerek: “Mehmed Asaf, Mehmed Asaf, Mehmed Asaf” demişti. Açık tenli, ufak gözlü Asaf oğlan başını babasının sert, aksakallarına yaslayıp adının zihninde yankılanışıyla az biraz duruldu. Oğlana

Ankara'daki Şurayı Devlet Binası

doğumunda kendi babasının neden “Mehmed Asaf” adını koyduğunu kesik nefeslerle, usul usul anlatmaya başladı. “Asaf” dedi: “Lügat-ı Mukaddesimizden (Arapça) gelmektedir ki zannederim ona da rivayetlerin izleri üzere Ahd-i Atıykın sesi İbranca'dan geçmiştir. Ki zati Asaf'ın hikayati da gerek Musevilikte gerekse hak dinimiz olan İslamiyet'te övgüyle nakledilmiştir. Ta Süleyman Peygamber devrinde bir vezir yaşarmış ki adıyla müsemma bir zat imiş kendileri. Dirayetiyle, kudreti ve de zekâsıyla dillere destan olan Asaf nam bu vezir sayesinde o zamanın hem nebisi hem de kralı Süleyman aleyhisselam neçe beladan kurtulmuş. O devirden bu yana ne vakit bir yerde bir vezir, bir serdar, bir amir adıyla emsal olmuş, almış sonrasında Asaf namını. Şimdi oğul, bil ki devlet bilhassa da bizimkisi gibi köklü devlet veli ve gözü pek hükümdarla dirilir lakin asıl zeki ve sadık vezirlerle, her makamdan yöneticilerle abat olur. Sana Mehmed dedik ki iki cihan güneşi Efendimizin huyunu, ahlakını alasin, sana Mehmed dedik ki Fatih Han'ın

atan olduğunu unutmayıp onun gibi çağları değiştiresin. Sana Asaf dedik ki okuyup bu şanlı lakın ihtiyar devlete kudretli, dirayetli bir vezir olasın.”

Mehmed Asaf Bey'in kafasında hâlâ cumhuriyet sesleri yankılanmaktayken tahta kapısı önüne yaklaştığı iki katlı, kafesli, cumbalı evinden çığlıklar yükseliyordu. Derhal ceketinin iç cebindeki anahtar çıkarıp kapıyı açtığı gibi soluğu ikinci katta aldı. Odaları kadınlarla doluydu, dualara karısının sonu gelmeyen doğum çığlıkları eşlik ediyordu. Doğumunun zor geçeceği anlaşılınca aile hastane için hazırlık yapmaya başladı. Tam araba kapıya yanaşmıştı ki çığlıklar duruldu, onun yerini bir bebeğin şenlikli ağlayışı aldı. Asaf Bey arabacıya cebindeki paraların hepsini arabacıya bahşiş diye verdi. Bebeğin kolları arasındaki çocuğun oğlan anlaşılınca “Öz'ü demir gibi sağlam olanım doğdu” dedi kendi kendine Asaf Bey: “Hâlid'im doğdu...”

11 Haziran akşamı geceye doğru dönerken Şaziment Hanım kapının önünde bekleyen damadına; hem bebeğin hem de annenin sıhhati yerinde diye konuşulunca Asaf Bey nihayet kapının önüne indi. Yan taraftaki komşunun avlusuna geçen erkekler tütün içip yukarıdaki hazırlıkların tamamlanmasını beklemeye koyuldu. Hamdiye Hanım tam iyi olmaya başladığını, karnının indiğini söylediğinde birden başını karnına çevirip kasıldı. Öylesine sıktı ki baba teyzelerinin elini kadıncağız kendi ağrısından Hamdiye'ninkine bakamadı. Yaşadığı bu ani kasıntılar karşısında tekrardan ağlayıp bağırmaya başladı. Asaf Bey tekrar eve gidince ebe aynı haberi ona da verdi: “Bir tane daha var beyim” dedi. Sevinç şimdi kursakta takılı kalmıştı zira saatler geçmesine rağmen diğer doğum gerçekleşmemişti.

Doğum hadisesi birden korkunun, elemli bir bekleyişin başlangıcı oluverdi. Ebe telaşla Hamdiye Hanım'ın başından kalkıp: “Bilmiyorum, bilmiyorum yapamam, olmaz böyle, ters yapamam” nidalarıyla odada dört dönmeye başladı. Dayanamayıp kapıyı açan Mehmed Asaf Bey kanlar içindeki karısının kapalı gözlerle sancılanışı karşısında donakaldı. Ebe, Asaf Bey'e: “Ne kuvvetim ne malumatım var benim bu doğumu yaptırmaya, içeride ama canlı” deyince araba tekrar çağrıldı,

Özdemir Asaf, Türk Edebiyatı'nın şiir yolculuğunu kendi iç dünyasında yeniden yorumlayan bir şair ve düşünürdü. Dizelerindeki derin görü yeteneği, şiir gibi yaşadığı hayatından geliyordu. Asaf'ın yaşamından şiirlerle beraber, her biri adını edebiyat tarihine yazdırmış şairler de geçti.

Bu kitapta bir hayat hikayesinin, hem Türkiye'nin sanat dünyasına hem de tarihine ne denli izler bıraktığını okuyacak, sayfalar arasında yitirilmeyen bir hazinenin muhtevasına tanık olacaksınız.

hayykitap

20 TL
KDV'DEN MUAFTIR

ISBN: 978-625-7685-18-4

9 786257 685184